

- 28³⁸⁶⁴
ACC. NR.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Stormvarsel.

Hägringar ute på sjön har jag sett flera gånger. En påskaften var vi ute på Bolmen och la en flöte, drog ihop timmer i packar, som ångbåten skulle transportera vidare. Vi var två man, och den andre lever än. Det var det finaste väder och sjön låg som en spegel. När vi hållit på några timmar, fick vi se en båt åt Bolmstad-hället till. Den var åtminstone 30 meter lång och alldeles svart. Rätt som det var kom det två varelsor, en från vardera ändan och gick mot varandra. De möttes mitt på, och där tog de varandra i händerna och svängde runt, alldeles som när man gör en lek, sen släppte de och gick åt var sitt håll igen. Så höll de på, så länge vi såg båten. Vi såg dem inte tydligt, utan det var som svarta skuggor/silhuetter/

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stormvarsel

mot det ljusa.

"Den där båten är för lång för att va en riktig båt," sa jag.

"Du ska se att det kommer att hända något."

Mycket riktigt. Ett par timmar senare blåste det opp till en rejäl orkan, så vi måste ge oss i land. Hele flôten ruserades och slogs sönder, och det stormade se så pass, så jag har aldrig varit med på maken. Så den däre konstige båten var nog ett förebud, och stormen kom från det hållet också.

Stormvarsel

Stormvarsel.

Här vid sjön har det ofta visat sig fina damer strax innan det blivit oväder. Jag såg en gång tre damer komma upp mot stugan. De hade röda förkläden och vida hattar, och jag tyckte nog, att de såg underliga ut, men jag gav mej inte tid att se så noga efter, för jag tänkte, att de skulle komma in i stugan, så jag skyndade mig att göra i ordning och plocka undan lite. Men de var som försvunna, och sedan på eftermiddagen blev det en storm, så jag trodde taket skulle blåsa av på lagårn. Jag var tvungen att skicka efter min karl, för han var borta och arbetade.

En annan gång var han ute på sjön, och då fick han se en sådan fin dam, som kom och gick på vattnet. "Nu," sa han,

3864

- 31 -

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"är det bäst vi söka land, för nu ha vi strax stormen över oss."

Och det skedde som han trodde. Ja, detta har jag varit med om själv, annars skulle jag aldrig ha talat om det, men jag vet, att det är verklighet. Vad det nu kan vara för varsel eller hägringar.

3864

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stormvarsel.

En gång såg jag 12 vita hästar trava över sjön, så vattnet stank efter dom. De kom från Bolmstad mjäll och tog vägen mot Karsholm. Grant var det å se, och vi var ett 20-tal ungdomar som badade, så vi såg det allesammans. Men jag vill lova att det bla ett oväder som passa. Vinden blåste från samma håll som hästarna hade kommit.

Stormvarsel

Dricka spad efter vit orm för att bli klok.

Om man ville bli klok och kunna spå, skulle man ta en vit orm, koka den och smaka på spa'et. Mormor talade om, att det var en käring som gjorde det. Men så kom det en liten flicka, och hon var förveten på vad käringen kokade, så hon stack ner fingret i spa'et och slickade av det. Mer behövdes det inte för att hon skulle bli klok. Käringen drack upp vad som fanns kvar utan att bli klokare. Men flickan gick och pratade om allt vad som skulle ske, när hon skulle stå brud och hur många barn hon skulle ha.

"Vad är det du pratar om?" sa käringen. "Åh, nu förstår jag. Det är du som varit framme och förstört det för mej!"

Om kloka Anna i Göteryd.

En gång var det ett par från Vittaryd, som besökte Anna i Göteryd. för sjukdom. När de sen skulle stiga upp i vagnen och köra därifrån, var det omöjligt att komma av gården. Då blev gubben skrämnd och gick in och frågade Anna, hur det var fatt.

"Jo, säj till käringen din, att hon kommer in med det som hon tog."

Då hade där hängt en knippa vackert, vitt garn, och käringen hade inte kunnat stå emot, utan hon hade lagt sej till med fyra vre. /Vre= lika mycket som man tar i händerna, när man nystar opp det/

3864

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Häxan i virvelvinden.

Det var en dräng som var ute och sådde en gång på våren. Då kom det en virvelvind farandes och virvlade opp, så mycket som fanns löst. Drängen drog sin slidkniv och kastade rakt in i virvelvinden, men sen hittade han inte sin kniv. - Åtta år senare kom han som rallare till Norrland, och då fick han igen sin kniv av en kulla.

"I ska låta bli att kasta knivar i virvelvindar," sa hon.

"Den här kniven fick jag i knäet för åtta år sen."

"Ja, I ska låta bli att stjäla säasä för oss nere i Småland," svarte drängen.

Ta kraften från hästar.

Det var en änka, som hade en häst, som var så granner och så hemskande stark, så det var inte rimligt. Så en gång var hon vid kvarnen, och där kunde de förr i världen få vänta hela natten, innan de fick malet. Frampå morgonen, när hon skulle resa, var det en bonde, som sa till henne:

"Foret ä ju trötet för de. Ta denna kakan och ge din häst."

Ja, hon tackade, men så var hon själv så hungrig, så hon bet av en bit, innan hon gav hästen. I detsamma gick kraften från henne, så hon rådde knappt med att gå, men hästen var lika stark och duktig. Se bonden hade gjort något slags

trolldom med brödet för att ta kraften från änkans häst och få över den på sin. Men nu fick han väl inte så stort krafttillskott, för det var änkan som bet först i brödet, och hon hade väl inte så mycket till övers. Resten av kakan kunde hennes häst äta opp utan fara.

Fiol
Svenska Pet
Angelskåp
1932

-38-
3864

Myrr. O. Larsson
M. Larsson

Bar. Ivar Johansson
Angelskåp
Å 1878 i Angelskåp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—

Byta fiol med näcken.

kunna/

Om en vill spela riktigt vackert, ska en byta fiol med näcken. Då ska en gå till en å av viss vidd, och på ett ställe, där det är riktigt grant, så en kan tro att näcken vill hålla till, ska en lägga sin fiol och sedan gå sin väg. När en kommer tillbaka om en stund, ligger där två fioler och de se alldeles likadana ut, men den ene är näckens. Om man nu tar näckens fiol, kan man lära sig att spela älvdansen, men tar en fel, kan en aldrig lära sej den.

Byta fiol med näcken.

Som barn hörde jag berättas om en gubbe, som hade bytt fiol med näcken. Han hade lagt sin fiol på en bro, som gick över en å. Följande dag låg det en annan fiol där, och med den kunde han spela, så varken folk eller fä eller de döda tingen kunde hålla sig still. Men det var en farlig lek, för gubben blev underlig till sinnes, och det var knappt någon, som vågade höra honom spela.

Sund
Sunnab
Kungälv
1932

3864

Apr. O. Renar
M. Larsson
Ber. Eric Johansson
Kungälv
f. 1878 i Kungälv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Älvadansen.

Det var en bonde, som hade slåttrahjälp, och så när de hade lyktat, tänkte han ställa till med ett slåttragille, och därför hade han bjudit in en speleman också. På kvällen dansades det på logen. Spelemannen satt uppkrupen på en stege, som stod där i ett hörn. Längre gick dansen sin gilla gång, men rätt som det var kom spelemannen på älvadansen, och han spelade, så att både stejel och hackelseverk och allting dansade runt. Då kom bonden in på logen, och han rusade fram och skar av alla strängarna på fiolen, och först då tog dansen slut.

Älvadansen.

3864

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Puttebo here.

Här fanns en förskräckligt stark karl, som de kallade Puttebo here. Ja, jag såg honom en gång på Värnamo marknad, men då var jag inte mer än 13 år. De visste inte, vem som var hans far. Hans mor hade råkt på en karl i skogen en gång, när hon gick och plockade krösen, och antagligen var det någon skogskar, för de hade för sej, att Puttebo here var till hälften troll. En gång retade de honom på en marknad, och då nappade han tag i en oxaskakel och svängde den runt med vagnen hängandes i ändan, och de ramlade som kägglor runt omkring.

Puttebo here.

Årland
Linné
Årland
1878

-42-

3864

Årland
Ber. av Thure Johansson
Född 1878 i Årland

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Frimurare.

Det var på ett ställe där sonen hade gått in som frimurare, och föräldrarna var alldeles förtvivlade och bara ville ha ut honom. En gång for hans far och mor in till staden till styresmannen för frimurarna. När de länge hade väntat, fick de äntligen komma in. De fördes in i en stor sal, där det hängde porträtter på alla medlemmarna, och där hängde ett på deras son också.

"Få vi det," bad föräldrarna, men det ville styresmannen inte gå med på.

"Ja, men var så innerligt snäll och skriv ut honom," bad de.

"Det kan jag väl göra," menade den däre och så tog han en liten silverpik, som låg där på bordet och petade i kortet.

Frimurare.

"Nu," sa han, "nu är han utskriven."

Föräldrarna blev så glada och tackade så mycket. Men när de kom hem, låg sonen död. Han hade dött, när den andre hade prekat i hans porträtt med silverdolken. Sådan makt hade de, frimurarna.

Ta opp sjunken kyrkklocka.

I Hedensöfarp finns en sjö, som kallas Klock-
sjön, emedan en kyrkklocka en gång har sjunkit där. Flera gånger
har man försökt att ta opp den, men det har alltid misslyckats. En
gammal käring, som man sökte, sa, att enda sättet att få opp henne
var att köra opp henne med två tvillingstuter, men det fick inte
yttras ett enda ord under hela proceduren, för då var det förkylt.
Man gjorde som hon lärt, och det gick bra, men just som hon var
på kanten, la drängen, som körde oxarna på och svärjde och menade,
att klippte vi inte henne till sist. Sen var det hänt. Klockan
sjönk ögonblickligen, och där ligger hon väl än.

Offerkälla.

I Tannåker finns en källa, som kallas Pile källa, och i den ha de offrat pengar mot sjukdom och allting. För 52 år sen var det en dräng, som grävde opp en hel kappe med pengar, gamla kopparmynt mest. Det hade växt vitmossa över. Om de hade skabb eller sjukdom eller otur eller vad det var, så offrade de i källan för att bli fri från det.

Offerkälla.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Gåtor.

Gåtor.

Ja, gåter, dä har jag väl hört så många, men jag har glömt dem. Jag hågsar i alla fall ett par. Dä va en husar som sa:

"Dä står för me,
å då ska i de,
å dä jag har å bära
ska i de fära,
Å när dä kommer i de,
å jag kommer på de,
så ska du bli schwetter,
innan jag kommer å de."

Dä låter då farliga lett, men det är inte så farligt

Jo, husaren skulle ut, och rida, men innan skulle han ge sin häst lite gräs. Det var det som stod, och så tog han lien för att slå av det. När hästen fått gräset i sej och husaren väl kommit opp på ryggen på honom, hann han allt bli svett, innan husaren kröp av igen, för han hade lång väg att rida.

Så var det nästa gåta:

Nyckelen uttå trä

å låsen å vann.

Vilddjuren flydde fram

å jägaren kom på Skam.

Nå, kan herrarna inte lösa den gåtan, äh? Nä-nä, dä ä inte många som lyckats med dä, ska jag säga. Jo, det menas

-48-3864

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Israels vandring genom Röda havet. Nyckelen uttå trä är Mose stav,
låsen är Röda havet, Israel jämföres vid djur, som jaga fram, men
jägaren, Farao, kom på skam, som vi veta.

De dödas juotta.

De sa, att under julnatten hade de döda sin tjänst i kyrkan före de levande, och det fanns de, som hade sett mull på bänkarna, men vad sanning det kan ligga i det, vet jag inte. Så var talet i alla fall.

-50-
9864
ACC. NR.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Årsgång.

Årsgång.

Julaftonskväll brukte de gå årsgång. Ja, det finns de som gå än i dag. Min gårdbo brukade gå. Från det att solen gick ner julaftonskväll höll han sej tyst och sen på kvällen gick han ut och gick till ett vägaskäl, där det hade burits lik på alla fyra vägarna. Där fick han se allt vad som skulle ske under året, så han kunde tala om, hurudan grödan skulle bli, hur det skulle bli med kreaturen, vilka människor som skulle dö, och hur många som skulle födas o.s.v. En gång hörde han, att det var ett sådant levande i gårdbons lagård. Fåren bräkte och tacka för det, för under året fick han sätta till en bagge.

Min moster brukade gå ut ibland. En gång gick hon i förväg och la sej på Pila-kull och nynnade en psalm.

Men det kunde han aldrig begripa, vad det betydde.

"Jag förstår inte," sa han, "i går hörde jag ingenting mer än från Pila-kull, och där sjöng de en psalm, men vad kan det betyda, för där bor ju inget folk."

Den gången de tre ungdomarna förolyckades/se rubiken Vård, denna samling/ satt han inne hos oss och sa:

"Det kommer att hända något särskilt enastående vid sjön i år," och så berättade han, att han hade mött något, som suckade i luften, och det hade låtit så underligt, så han hade blivit rädd och gått hem och lag[#]/sej.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Varsel och tydor julaftonen.

Jag hade en bror, som såg så mycket under julaftonen, allt möjligt som skulle ske under året. Han var mest ängslig för att gå ut ensam den kvällen, så han bad i allmänhet mej att gå med sej. Jag såg då ingenting mer än två gånger. Den ena gången mötte vi en likfärd och den såg jag så tydligt, så tydligt. Det var svarta hästar och mycket folk och tåget alldeles strök förbi mig. Bror min vinkade med armen, att jag skulle gå åt sidan, för det var inte bra att tala när man såg något sådant. Jag trodde nästan, att de skulle köra ner mej i diket, men det kanske de inte ha makt till. Den andra gången såg jag ingenting, men jag hörde tydligt ett par skjutsar som vid barndop, och under

året blev det också mycket riktigt barndop i den gård, varifrån vi hade hört skjutsarna komma, och det lät på samma sätt, när de körde, som vi hade hört under julnatten.

När vi kom in, brukade vi gå fram till spiseln och röra vid kolen, för annars kunde man bli sjuk. Så skulle man egentligen inte tala om något den kvällen, men vi brukade berätta vad vi sett samma kväll. En del brukade gå utanför föstren och se in. Om då någon syntes utan huvud, skulle han eller hon dö under året.

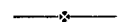
Ta reda på sin tillkommande.

Midsommaraftonen skulle man plocka nio olika sorters blommor och lägga under huvudkudden, så skulle man drömma om sin tillkommande.

Ett annat sätt var att sätta fram tre glas, ett med vatten, ett med vin och ett med brännvin. Sedan på natten skulle ens tillkommande komma och taga ett av glasen och dricka. Då kunde man samtidigt se, om han skulle bli nykter eller glad åt brännvin.

3864

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hur man hindrade döda att gå igen.

Jag har hört, att de brukade svepa ett nät om fötterna på en död, om de var rädda för, att han skulle gå igen. Meningen var väl, att den döde skulle snärja in sej, om han började röra på sej och ville opp.

-56-3864
ACC. NR. 3864

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Register.

	sid.
Odins jakt	1
Jättekast	2
Jättens som byggde en kyrka	3-5
Trollen i Pila-kullen	6-7
Tokahöjs-folk visar sig	8
Kolaren som gifte sig med skogssnuan	9-10
Näcken	11-12
Vätten	13
Tomten bär säd	14-15
Glosor	16

Skriv endast på denna sida!

(register)

Hur man skaffade sig en spiritus	17
Mjölkhare. Ropa till sig mjölken	18-19
Sägner och tro om maran	20-23
Hur hustrun räddade sin man från att vara varulv ..	24-25
Vård	26-27
Stormvarsel	28-32
Dricka spad efter vit orm för att bliva klok	33
Om kloka Anna i Göteryd	34
Häxan i virvelvinden	35
Ta kraften från hästar	36-37
Byta fiol med näcken	38-39
Spela älvadansen	40
Puttebo here	41
Frimurare	42-43
Ta upp sjunken kyrkklocka	44

Offerkälla	45
Gåtor	46-48
De dödas julotta	49
Årsgång	50-51
Varsel och tydor julafton	52-53
Ta reda på sin tillkommande	54
Hur man hindrade döda att gå igen	55
Register	56-58